ברכת אשר ברא והשמחה במעונו לאלמנה ואלמן או גרוש וגרושה

כתב **הטור** (סי״ג) וז״ל ״ונראה דאפילו אלמנה לאלמון שאין מברכים שבע ברכות אלא יום אחד, אפילו אי איכא פנים חדשות, ׳שהשמחה במעונו׳ ו׳אשר ברא׳ מברכין כל שלשה בזמן שמחתם ואומרים אותה אילו אין שם עשרה״. עכ״ל.

ובשאר הראשונים לא מצינו שכתבו דבר זה אלא **השלטי גיבורים** (על הרי״ף כתו׳ דף ב׳ ע״ב אות ד׳) **ובספר הזיכרון** (פ״א דכתובות).

והשו״ע לא הביא דבר זה בברכת ׳אשר ברא׳ אלא רק על ׳שהשמחה במעונו׳ כתב (סי״ג) דמברכים כל ג׳ ימים, וכתב **הב״ש** (סק״ז) דמשמע מדבריו שאין מברכים ׳אשר ברא׳ כל ג׳ ימים, ואח״כ הביא דברי הטור שכתב לברך, משמע דכן סובר להלכה. וגם **בבאר היטב** (סוסק״ה) הביא כן להלכה בשם **בית הלל** שכתב דברי הטור הנ״ל.

וכ״כ **החיד״א** (חיים שאל ח״ב סי׳ לח אות נט, שיורי ברכה סק״ד) שכן המנהג ברוב המקומות, ושכן משמע מהשו״ע, שהרי כתב כן באמירת ׳שהשמחה במעונו׳ וא״כ ה״ה ל׳אשר ברא׳.

וכ״כ כמה פוסקים להורות כדברי הטור, ומהם **החכ״א** (סי׳ קכט ס״ד), **סידור דרך החיים**, **קצש״ע** (סי׳ קמט ס״ד), ועוד [עי׳ אוצה״פ סקכ״ח אות א׳].

אבל **המהרש״ל** (יש״ש כתו׳ פ״א סי׳ יב) כתב דמהגמ׳ משמע להדיא דלא כהטור אלא דאין לאלמון ואלמנה אלא יום אחד לברכה גם לברכת ׳אשר ברא׳, וכתב שכן משמע להדיא **מהרמב״ם** (ברכות פ״ב ה״ט–י׳) שכתב שאין מברכים ברכת חתנים לאלמון ואלמנה אלא יום ראשון בלבד, ומי בהלכה הסמוכה כתב וז״ל ״ברכה זו שמוסיפין בבית חתנים היא ברכה אחרונה משבע ברכות של נישואין״, עכ״ל, והיינו ברכת ׳אשר ברא׳, ומשמע להדיא שאין מברכים אותה אלא ביום הראשון בלבד.

ובעצי ארזים (סק״ח וסקי״א) ג״כ כתב שעת **הרמב״ם** דלא כהטור, ועוד כתב להוכיח שגם דעת **הרמב״ן** היא כן, שאין לברך ברכת ׳אשר ברא׳ אלא ביום הראשון בלבד. וכתב גם שדעת השו״ע אינה כדעת הטור. ע״ש.

וכ״כ **בתפארת יעקב** (סק״ו) וביאר שכן היא גם דעת **רש״י** (כתו׳ ז: ד״ה מברכין לבתולה שבעה), **ע״ש**.

וגם **הר״ש סלנט** (קובץ התבונה, להר״י ליפקין, הו׳ באוצה״פ שם) הוכיח כן מדעת **רש״י והרמב״ן**, וכתב דכן נראה דעת **הר״ן** (כתו׳ שם), וסיים דנראה דנפלה טעות הדפוס בדברי הטור, ושבאמת לא כתב אלא על ׳שהשמחה במעונו׳ והמדפיסים הוסיפו ׳אשר ברא׳ בטעות. ע״ש.

וגם **הערוה״ש** (סע׳ י״ט, כ׳ וכ״א) כתב שכן הוא מפורש בש״ס ובדברי הרמב״ם הנ״ל, ושכן כתב **בשטמ״ק** (שם ז.) בשם **הראב״ד**, וכן הוא מפורש בדברי כל הראשונים, ודעת הטור היא דעה יחידאה נגד הרמב״ם וכל הראשונים, ונראה דנפלה טעות בדבריו, שהרי העתיק דבריו מדברי הרא״ש ואין זזה מוזכר שם, ועוד שגם בקיצור פסקי הרא״ש, שהטור בעצמו חיברם, לא הזכיר זה. ולא הזכירו דעת הטור בב״י ובכל מפרשי הטור, ולכן מוכח דהיא הוספת המדפיסים בטעות, משום שמיד אחרי דיבר הטור בדין עשרה לברכת ׳אשר ברא׳, לכן טעו והסיפו ׳אשר ברא׳ גם בדין שלפני כן [וכתב דידוע שנפלו הרבה טעויות בדפוסי הטור, כש״כ הב״י בריש טור או״ח]. וכתב דגם בשלטי גיבורים שהוא העתקת לשון הטור, ניכר שיש בזה

הגהה. ולכן לדינא כתב שברור שאין לברך כלל ברכת 'אשר ברא' אחר היום הראשון לאלמון ואלמנה, וקרוב להיות ברכה לבטלה.

גם בספר **בירך את אברהם** (סי' עא סקנ"ו) כתב שמכיון שיש כאן ספק ברכות, אין לברך, אלא במקום שיש מנהג.

וכן נראה להורות למעשה[1], מחמת ריבוי הפוסקים הנ"ל שסוברים שאין לברך, והרי טענותיהם חזקות ומבוססות מאוד, בסברא ישרה ואמיתית. ועכ"פ הוא סב"ל.

[1] ודלא כבספר שובע שמחות (פ"ב ה"ו) שכתב לכתחילה לברך ג' ימים על סמך הפוסקים שכתבו כן, אף שזה נגד כל הפוסקים הנ"ל ראשונים ואחרונים, וטענותיהם המסתברות, וכתב שמשום שכולהעתיקו כן הרי זה כבת קול שהכריזה שכן הלכה. ואין דבריו ברורים. והרי יש ריבוי הפוסקים כנ"ל שלא העתיקו כן, ואף צווחן על כך, ואיך השתמט המחבר הנ"ל מכל הפוסקים האלה ועכ"פ מדין סב"ל. ועוד שבסוף דבריו בהערה כ"ה, כתב שלדעתו המשמיט עצמו מלברך 'אשר ברא' כל ג' כשמכבדים אותו, תע"ב. ע"כ. והרי זה תמוה, הרי ממה נפשך, אם סומך הוא על הפוסקים המתירים עד כדי לכתוב בפנים שכן ההוראה הברורה לכתחילה, למה שלא יסמוך על זה לגמרי, ולאידך, אם מפקפק הוא בזה, אז למה כתב כך בפנים לכתחילה כהוראה רווחת, אלא היה לו לחשוש גם לאחרים ולכתוב שהדבדר מפוקפק. לכן אין דבריו מחוורים.

וגם בספר נטעי גבריאל (פק"י ה"ה) ראיתי שכתב שי"א לברך וי"א שאין לברך לכן הכריע שיברכו כאשר סועדים עם ג' אורחים שאינם ב"ב, אך הוסיף שאין כדאי להדר ע"ז. וטעמו משום דרוב הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים הכריעו כן. ע"כ, ע"ש. ותמיהתינו כנ"ל ג"כ, דכל המעיין בפוסקים יראה שיש כאן חשש גדול לסב"ל. ולכן יש להעדיף להורות שלא יברכו. כנלע"ד.